Kmetijske in rokodélske novice.

Na svitlobo dane od c. k. krajnske kmetijske družbe.

Tečaj IV. *V srédo 2. Kimovca 1846.* List 35.

Pohlep oslepí.

(Nadalje.)

Zdaj veržeta prijatla o blagu vadle v prah,
Ter ločita kamele po kazi pik na mah.
Kardela polovino si vzame skerbno vsak,
In k viru hladne sence oberne svoj korak.

Tam dervišu zahvali Abdala se v slovó,
Veliko govorivši ga k sercu stiska zlo,
In ko se mu prijazno v spomin priporočí
Se v Bagdad gor oberne, v Balzoro un hití.

Pa komaj tri lučaje naprej korači ta,
Ko glada sin nar hujši, zavist obsede ga:
Bogastvo tako derviš — on misli — čemu mar?
Nej se posti, nej moli! kaj dela drugim kvar?

In urno se oberne, spusti za njim se v tek:
Postoj, postoj prijatel! na moč požêne vek,
Poglej, nar drajših meni kamel si vzel deset,
Očetovo poroštvo, osode moje cvet.

Ah! taka zguba peče, ko strup otroka skli,
Če ima serce moje, gotovo ga umorí;
Ko hčerice jih ljubim, ko majke jih častím,
Daruj mi jih! pri Bogu! do smerti scer zbolim.

Ne delaj greha, brate! pristavi derviš jak,
Izvôli drage svoje, jih uzmi, če je tak!
Jez tvoje smerti nečem za vsih kamel derhal,
Življenja rajši blagor bi v duhu tebi dal.

Je práv bedak! Abdala zdaj misli tih o tim,
Gotovo če jo zvijem, jih še deset dobím!
On skerbno nar močnejši kamele zbere koj,
Potem prijazno reče: Zahvalim brate moj!

In kér si tako dober, prijatel tako čist,
Ti moram razodeti nekoliko v korist;
Za lasten prid, razumiš, jez malo le skerbím,
V obrest le tvojo, brate, marljivo govorím.

Glej, ta žival je čudna, je termoglavna vsa,
Ko živa strela skače, ko stekel konj divjá;
Ti vsih ne vžugaš, brate, deset — mordê — mordê —
Pa dvajset, rahla duša, vsih dvajset nikdar ne!

In kaj je tebi blago, o zor pobožnosti!
Ti v raju z eno nogo, bi djal, z obema si.
Začmú si glavo treti? Razmotri, brate, to!
Daruj mi še deset jih! za tebe bolje bo.

Čuj, reče un, sej tako sim ravno mislil sam,
In serčno rad, ne dvomi, ti še deset jih dam;
Bog vari, de bi brata žalila se o tim,
Izvoli jih po svoje in hodi v Bogu ž njim'.

Abdálu, kér doseže vse lahko kar želí,
Vkrotiti glad pohlepa zdaj več mogoče ni,
Tovorov pet še terja, in dvakrat še po dva,
Posledniga doseči se verže v prah na tla:

Oj derviš, mično serce! zdaj samše vbogo to,
Privajeno na družbo, gotovo vmerlo bo;
Glej, kako milo pazi! sirote vsmili se,
Pridruži jo sestricam, ne muči, brate, je!

Jo vzemi, reče derviš, de zadovoljen boš,
Zdaj si, ne želi dalej, nar bogatejši mož,
Pa spomni se, de blago v najem le Bog ti da,
Če dobro z njim ne rabiš, ga urno vzeti zna.

Podpiraj opadlive, nadloge klic poštuj,
Kar tebi ni potrebno, potrebnimu daruj!
Obilnosti ošabno prevzeti se nikod,
Ne misli, de bi bila zaslužbe tvoje plod.

Bogastvo lepa njiva pobožni duši je,
Rodí ji v sapi mira nebeške cvetlice;
Pa mir le v sercu snuje, in če ga v sercu ni,
Ga tudi čarograda bogastvo ne delí.

To reče in oberne v odid se derviš jak,
Abdála pa spomnivši se škatle misli tak:
Gotovo s to posodo je blaga klas dobíl,
Zatorej v oblačilo je varno jo zavil.

(Konec sledí.)

Od tergatve.

(Konec.)

Če grojzdje nekaj dni v kadi na tropinah ostane, dobiva juha od peclov in kožic nekako terdobo in srovino, ki se vinu nekaj časa pozná; potlej se pa spet zgubí, in pravijo, de tako vino je bolj stanovitno.

Ožema se pa grojzdje nar čedniši in nar bolj v takim mlini: dva lesena precej debela valerja vštric pod perpravno posodo; grojzdje se zgorej v posodo vsipa, valer se zasuče in vse jagode se starejo, in vse vkup v spodno kad pade. Navadno pa kmetje per nas grojzdje z očejenimi nogami pohodijo in tlačijo v kadi, dokler vse zmečkano ni.

Juha se podzajemlje, skozi rešeto v čeber precedí in berž v sod nosi. Kar na rešeti ostane, se spet v kad verže in pretlači. Veselo delo je branje in tlačenje, to je sad, dobiček in plačilo za tolikšno skerb in za terpež per vinoreji. Če je lepa jesen, in grojzdje zlo sladko, je po gorah vse veselo in uka.

Kar v kadi v tropinah ostane, je še dovelj dobre juhe, ki jo v ožemavnici ali stiskavnici (preši) iz tropin dobé. Taka juha je od konca silno sladka, po vrenji pa terda in srova. Samo juho posebej imeti, stiskavca pa spet posebej bi ne bilo napak. Uno je, se vé de, žlahtniši, to slabši. Na Laškim takim ne še stiskanim tropinam vode perlijejo, in vse vkup v stiskavnici stiskajo, in imenujejo tako vino, vin piccolo, malo vino. Per nas pa včasi staro slabo vino na tropine denejo in nekaj časa pusté, de se novine navzame, vse vkup stiskajo in spet v sod denejo, de se tako vino poboljša. Večidel pa tega ne delajo, ampak stiskane tropine spet v kad denejo, jih razsipó, z vodo nalijó, in pusté vkup nekaj časa, de se stiska; potlej spet stiskajo, de se kis ali jesih dobí in hrani. Z.

Še nekaj od mizarskiga in tesarskiga lesá.

(Nadalje.)

(Nasledba 24. lista).

Kakó terdnobo lesá povišati?

Koristno je les namakvati ali v vodi strojiti; voda mu spere vso zastano sočnost in drugo vterjeno žlezo, da mu terdnobo in terpež; v vodi vstrojen les je obvarovan pred vsim, kar bi mu sicer po lesnih lastnostih škodovati zamoglo.

Razne skušnje učé, de v vodi vdelan les ne gnjije, ampak se takó uterdi, de je kamnu enak, kakor na priliko hrastov, jelšev i. t. d. Vzrok te terdnobe ste vedna moča in voda, po kterih nič zraka do lesá priti ne more. Voda ga pràv prepere, mu razpustí, ali na se potegne vse gnjiloplodne po soku narásene dele; oljnati in smolnati pridki se pa v vodi ne razpustijo, ampak gnjilobi zoperstanejo; torej je jelovina nar bolji za povodniško delo. Kér ima pa hrastov les dovelj šiškine kisline in strojnih pridkov v sebi, zató se ga tudi gnjiloba v vodi ne prime.

Drobneji les izlugati (skuhati) ali popariti, je ravno takó koristno delo, ktero ga pred červojednjo obvarje; izlugan les ne poka, se ne zvije ne veží, zató bi bilo pràv dobro, če bi se dal tudi debel les v lugu kuhati.

Plohovodnjarski les, to je tisti, ki po vodi pride, je že nekoliko vstrojen (pacan), če je bil le kak mesec na vodi; pri tem se mora pa vediti, de tak les, kolikor ga iz vode molí, je malokdaj za rabo, zató, kér zrak do njega zahaja. Hočeš tedaj les po godu vstrojiti, ga moraš do dobriga v vodo potopiti. Bolje je, de sroviga v vodo deneš, kot že presušeniga, kér se žleza ložeje in hitreje iz siroviga lesá razpustí, kakor iz suhiga. Kolikor več sočnosti in žleze les v sebi ima, toliko dalje se mora v vodi strojiti. Premalo časa v vodi strojen les bi na zunanjim deli ne bil terden; ravno takó škodljivo bi bilo tudi manj smolnatiga in mastniga lesá predolgo strojiti.

Po mnogoverstnih skušnjah se vé, de hrast, ki dolgo časa v vodi leží, na svoji moči veliko zgubí, te resnice se bomo še bolj prepričali, namreč: iz Ljubljanskiga močvirja in iz Ljubljance so pred malo leti veliko po 3 čevlje debelih hrastov izlekli, ki so morebiti veliko vekov (stoletij) po dva do treh sežnjev globoko v vodi ležáli; ti hrasti so bili skoz in skoz pràv černiga lesá, kteri je, ko se je presušil, pràv terd bil. Mizarji so skušali tak les zdelovati, našli so pa, de sicer lep in terd les vender ni bil za lično delo pripraven, zató ne, ko so se izdelki vsako pot prezali, vili in žlebili, gotovo zavoljo tega, ko so se vkup stikane lesene žilice in kitice v vodi bile razmečile in razderle. Če pa les vedno v vodi stojí, okamení; ravno zató je tudi hrastov in jelšev les nar bolj pripraven za vodniško delo, kér se mehko leseni deli v vodi razpusté, in namesto teh drugi kamniti postanejo. V vsaki vodi se zamore les strojiti, posebno pa v morski, zató, kér je slana. Lés skamení tudi v rahlji zemlji, ktera ima dovelj studencov in tekočih vodá, v kamnih virih, potokih in rekah, v močvirji, v breznih, in v rudokopnih jamah.

(Dalje sledí.)

Kraj na Krajnskim, kjer se letas med in mleko cedí.

Skorej smem reči, de se nobeden čebelar spomniti vedil ne bo, de bi bile kdaj čebele tako rojile, ko letas per nas. Panj, kteri je pomlad 15 funtov (liber) tehtal — bil je drujic poprésnjiga leta — je dal deset rojev —! Dal je namreč pervca, drujca, tretca in četertca; in pervic je dal pervca in drujca; drujic spet pervca in drujca, in zadnjič pa starec še enkrat pervca in drujca. En drugi panj pa je dal 9 rojev. Po šest rojev iz eniga panja pa ni bilo nič posebniga, tudi meni so tako dajale. Andrej Čufer iz Danj, Sorške fare, gospodár imenvanih 2 panjev, nar bolji čebelár, kar sim jih kdaj poznal, jih ima gotovo res iz 13 panjev 94, in skorej vsi so bili do S. Jakoba, in nar slabji so dosti močni za ajdovo pašo. Gospod Čuden, ki so v 16. listu od takó zgodnih rojev povedali, nam nič ne pišejo, de so lih obljubili?

Sená in detelje je letas na kupe; živina je za zimo dobro preskerbljena, in tudi v planinah se živinca dobro počuti, kér je gorko; mleka síra in masla je obilno. — Ali kaj to pomaga, ko nas pa vender slaba letina, in morebiti tudi stradež čaka. — Žita bomo malo perdelali; pogoste rôse, in nanje vroče sonce ob cvetji so žita zapalile, de so gluhe, in nekteri bodo komaj seme perdelali, zraven pa nam žuga še druga šiba božja; že pretečeno leto smo skusili, kakó hudo je brez korúna biti; v senci v globoko gnojne bolj ilovnate njive vsajen, nam je že v jeseni zgnjil, in le na pusti peščeni zemlji proti soncu nam je ostal, letas pa brez razločka že na njivah gnjije. — Vse kar novice od Černoverha povedó, tudi nas, Zaliloško faro, in kakor so mi Tominski gospodje povedali, celo Tominsko deželo zadene, tam je na veliko njivah popolnama zgnjil in se posušil, in ljudjé so po korúnišči ajdo in repo vsejali. Bati se je, de bomo letas popolnama ob ta dar božji peršli! Kaj bo! kaj bo! —

Sorica 30. Maliga serpana 1846. Sorški.

Bratje sv. Cirila in Metuda v naših šolah.

(Nadalje.)

Skerbni in modri duhovski pastirji so spoznali, de se Slovenski vinograd po nemško ne obdeljuje pràv, kér se Slovenci ponemčiti ne morejo, in de se ljudstvo takó izobrazilo ne bo, ne dobilo praviga Bogú in ljudém prijetniga obraza.

Jeli so otroke nar prej slovensko učiti, in za slovenskim naukam nemško saditi. Šole so oživele, se pomnožile in se po deželi hitro poznale. Hvalo vedeti mora

Štajarsko čestitimu gosp. tehantu Jurju Aliču, *) ki so na viši povelje šolske bukvice poslovenili, de se po eni strani nemško, po drugi pa slovensko bere, in takó iz slovenskiga lahko nemško učí, pa tudi nemško, ki se bere, lahko razumi.

Še veči hvalo imajo Krajnci rajnkimu prečestitimu, premilostljivimu gospodu Jožefu Valantu, ki so nekdajni svetvavc c. k. viši deželske vladije, poslednjič pa viši škof v Gorici, viši gosposki dopričali, de se ne dajo Slovenci takó ponemčiti, ne po nemško izučiti, česar jim je potreba.

Dokler pa vsakdanje šole samo otroke v šolski okolici pol ure hodá obsegajo, se šolski nauk premalo pozná; potreba je želje za šolo po celi fari oživeti. Pridni in modri duhovski pastirji so torej po Štajarskim in Koroškim nedeljske šole obudili, naj bi se odrašena mladina, ki dobroto šole sama spozná, pa v delavnikih v šolo ne utegne, ali pa takó daleč vsakdan ne more, brati, nekoliko rajtati, pa tudi za silo pisati izučila. In to delo je v pretečenih dvajsetih letih prav lepo zdalo.

Po božjim opravilu o nedeljah in svetkih (zapovedanih praznikih) so uka željno mladino v šolo, in kjer šolske sobe ni, v farovž ali v kako drugo prostorno hišo zbrali, skerbno mladenče na možko, dekleta na žensko stran razdelili, jim preskerbeli mali Abecednik, ali pa Navod v branje za mladost nedeljskih šol, jim vsako nedeljo po dve straní razkladali, in za poduk na dom naročili, vsakdanjim šolarjem in drugim branja učenim pa ukazali, naj jim v nauki pomorejo, kér je veliko duhovsko dobro delo nevedne podučiti. Od vsih Svetov do velike noči jih je veči del po malim bralo, in to drugim veselje dajalo, de so bile hitro šole pretesne.

Drugo leto jih odločijo, ki že gladko berejo, ter jih po malim pisati vadijo. Podajo jim černe tablice, pa krajdo v roke, de pismenke na veliki tabli po redi napisane obdelujejo, številke pisati in izrekati se učijo. Kader se rôka že pisanja nekoliko privadi, se jim tudi peró in popir podá, posebno mladenčam, de se jim per gosposki podkriževati bi ne bilo potréba. Per tim mudnim delu tudi gospodje šolski, in kjer njih ni, cerkovniki duhovskim pomagajo. Po farah, kjer je več duhovnikov, imajo nedeljske šole v dveh stavah: pervošolce pred keršanskim naukam, drugošolce pa po keršanskim nauki, de se jim ložej pokaže. **) Velik je trud, pa tudi truda lep cvet in žlahten sad.

(Nadalje.)

Ali čem svojiga sina v šolo poslati?

Za ljube slovenske kméte.

Današnji čas, ki nevstavljivo na perotah izobraženja naprej hití in se enaki bistrovidnimu orlu proti soncu izveršeniga uma vzdiguje, dá vsim stanovam brez razločka važno vprašanje: Ali hočeš z mano hitéti, de svoj lepi namen dosežeš? in kér s pomočjo učenosti in umetnost vse pobráti, kar si je še pred komaj sto léti sovražno nasproti stalo in vse, kar se je pred kratkim nemogoče zdelo, izgotovi: vsakdo imé sroviga, neomikaniga, divjoserčniga človeka zasluži, kdor važnosti in pomena današnjiga časa ne ume in ne zapopade.

Ali hočeš z mano naprej hitéti? je poglavitno vprašanje današnjiga časa, in vsi omikani narodi so ga zapopadli in z zaupanjem v svojo prirojeno samostojnost in v modre deržavne osnove stopajo verlo po póti, ktera jih k lepimu namenu človeškiga rodú — k dušni svobodi in k izobraženju pelje. Slovenci, zmed sto narodov z blagimi dušnimi in serčnimi darovi obdareni, so tudi že davno spoznali, de stare nemarnosti ne pripeljajo daleč, in prostovoljno so začeli pervih in nar poglavitniših pomočkov iskati in naberati, z drugimi izobraženimi narodi v versto stopiti. Spoznali so, de se mora mladimu drevesčiku dobro streči, ako hoče staro drevó obilno žlahtniga sadú obroditi, de se mora mladosti prava pot pokazati, ako hoče starost v miru in v sreči pridelani sad vživati. Šole v mestih in na farah, kterih je — posebno na deželi — še v začetku tokočiga stoletja komaj toliko bilo, de se je marsiktera vas srečna imenovala, če je kdo v nji brati znal, so se pomnožile, ceno rokodelstva in obertnosti sploh so spoznali, in kar šole niso storile, je pridnost v pomanjkanji priložnosti, sama nadomestila, de se sme danes reči, de je na Slovenskim že redka hiša, kjer bi vsaj eden ne znal vsaj slovensko brati. To je lepa priča zdraviga uma Slovencov, ktera — ako bo imela pravo napeljevanje — veliko veliko slavniga sadú našimu narodu obéta. Posebno kmetiški stan si prizadeva po mogočosti staro obleko nemarnosti in vraž sleči, in srečen je narod imenovati, pri kterim se takó prizadevanje v prostim kmetu izbudí, od kteriga vsi deželi moč in krepost izhaja. Pa ravno kmet brez praviga navoda, nekaj iz svojoljubnosti, nekaj iz neprave častiželjnosti takó rad na stran mahne, de je nar veči dolžnost, mu krive pota pokazati, na kterih njegovimu premoženju in sreči celih družín in sosesk nesreča in pogubljenje pertí.

(Konec sledí.)

Strah je po srédi votel, po krajéh ga nič ni.

(Slovénski pregovor).

Ni še pétnajst let, kar je po Gorénskim néki prav star berač hodil. Nektéri so ga imenovali svétiga možá, drugi pa neslaniga. Poln je bil starih vraž. V copernice je še postarim véroval ter se ustil, de jim je kos. Od strahov je otrokam čudne rečí perpovedoval, de so jim lasje po koncu stali. Če so jéli praviti, de kdo nazaj hodi, je bil precej perpravljen nadléžniga duhá zarotiti. Nékiga dné ljudjé zaženejo šum, de per néki hiši gospodár nazaj hodi. Svéti mož to slišati, ne reče ne bélo ne černo, temuč vléče svoje težke peté tje, kjer je strašilo. Se ponudi, de hoče nadléžniga duha zarotiti in véčanja rešiti. Per hiši ni bilo drugih ljudí, kakor dva navihana fanta in eno staro babšè. Ti svétiga moža debelo glédajo, kér niso nič védili od strašenja. Je žé prav, le zarotite ga, reče eden navihancov ter se v pest smeja. — Po večérji grejo domači spat. Fanta sta ležala v kamri. Svéti mož pa se vséde za mizo. Postavi pred-se britko matro. Peržgè na vsako stran eno žégnano svéčo. Vzame v roke velik molek debélih jagod ter goni očenaš za očenašam, češenomarijo za češenomarijo kake pol ure. Posluša. — Vse je tiho. — Kar na enkrat sliši, de nékaj hodi okoli hiše. Groza ga obide. — Za malo časa bonkne nekaj dvakrat na véžne vrata, de so zašklepetale. Svéti mož plane na noge. Zavpije na glas: „Bog in svéti božji križ! Duh! si ti? — Posluša. — Spet je vse tiho. — Kar nékaj po veži zakolobuštra. Svéti mož jo potégne na srédo hiše ter kriči na ves glas: „Bog in svéti božji križ! Bog in svéti božji križ! Duh! jest te zarotim per pravim živim Bogu, povej, kaj potrebuješ od mene? Jest te zaro... Bunk, bunk, hišne duri se odprejo in — rogati duh — v podobi krave pred njim stojí, de se mu hlačice trésejo. Svéti

*) Juri Alič v Poljanah na gornjim Krajnskim 23. Brezna 1779 rojeni, priden in učen Slovenc, tehant v gornjim Gradi, viši ogleda šol Lavantinske škofije, po tem zopet tehant na Vidmi za Savo, poslednjič pa čestivni kanonik in viši fajmošter na Laškim, so umerli 24. Kozoperska 1845.

*) Rajni slavni fajmošter v Šent-Jerneji na spodnjim Krajnskim Martin Rak so imeli nedeljsko šolo v treh odstavah. Vsako je dobilo, kader se je hvalevredno izšolalo, lepe drago oblečene molitevne bukvice za odhodnjo v spomin. Bog daj dobro pastirju dobrimu!

mož ga nagovarja in zarotuje. Rogati duh le molčí. Déla z desnico proti njemu križ za križam. Duh po križih hlasta, kakor de bi hotel svétiga možá za roko holtniti. Svéti mož se odmika ritnisko proti kamernim durim hlastajočimu duhu. Nevédama pride do visokiga kamerniga praga. Se spodtakne nad njim, buti z herbtam v perperte kamerne duri, pade ritnisko v kamro, ter véka: „Bog in svéti božji križ! Je že vse dobro!“ Duh pobégne. Pobiraje se, govori fantama: „Že vém voljo nadléžniga duha. — Eno péko béliga kruha med berače, pa bo mir per hiši. — Kdo je bil nadléžni duh? — Krava je bila iz domačiga hléva. Navajena je bila v hišo hoditi. Eden porédnih fantov ji je hlév odperl, ter je peršla v hišo in hlastala za možam, kér je mislila, de ji kaj ponuja. Ta strah je bil po srédi votil, po krajih ga pa nič ni bilo, kakor so strahovi nar večkrat. Svéti mož je pa vender vse svoje žive dni mislil, de se mu je rajnki gospodár v kravji podobi perkazal. Ljudjé pravijo, de je vselej péko béliga kruha med berače zapovedal razdeliti, kadar je kakiga duhá zarotoval. Mende za tó, de je njega naj véči hlebec doletel. L. Sevčan.

Zahvala.

V 23. listu teh novic je bila oznanjena nesréča, ktera je 28. dan Vélkiga travna mnoge srenje poleg Sovre in Save, posebno pa zgornje in spodnje Pirniče zadela. Prosili smo, de naj nam milodari dobrotljivih ljudí naše revnje nekoliko polajšajo. Tode potréba nam ni bilo po beraško okoli tavati in milodarov prositi, kér so naši deželski in duhovski oskerbniki, spoznavši naše potrébe, perpomočke naklonili, nam iz težav pomagati. Čestitljiva c. k. Ljubljanska kresija je poskerbela, de se nam je odperla Ljubljanska žitnica, iz ktere smo dobivali ajde za séme in tudi druziga žita za živež ob času potrébe. Po domačim kantonu so gospodje fajmoštri ob času mlačve žitno bero vpeljali in nabrali so 199 mernikov reži in 15 mernikov pšenice; 3. dan tokočiga mesca nam je bilo to žito v kantonski hiši v Smeledniku po primeri naših potréb podeljeno. Očitno se zahvalimo visokočastitljivim gospodam fajmoštram iz Vodic, iz Smelednika in iz Zapoge, duhovnima gospodama iz Terboj in iz Šinkoviga turna, in gospodam kaplanam iz Vodic in Smelednika, kér so se per pobiranji za naše darove sami trudili in veliko prizadevali. Posebno zahvalo skazujemo pa tudi sosedam domačiga kantona, kteri so nam obilne dari podelili. Kdor ima, lahko da; kdor pa rad da, dvakrat da. Koliko večji hvale je pa tisti vreden, ki je sam v enaki nesreči — vender bližnjimu pomaga, kolikor more? — Kakó se bomo pa milostljivimu gospodu Baronu Francu Ksav. Lazarinovimu, vlastniku Smeledniške grajšine, zahvalili? ki so svojim poškodvanim podložnikam; ne le samo letašnje desetine, ampak tudi vso od pretečenih let dolžno, in za letašnje leto primerjeno žitnico odpisali; desiravno se Jim je tudi enaka nesreča po Njih polji Rocinske grajšine pod Šmarnogoro naključila. Dobrotljivi Bog! poverni Jim, kar nam dobriga storijo in podaljšaj Jim rajsko veselje, kteriga Oni v sredi žlahtne Svôje okolišine vživajo, še veliko let!

Kmetovavci iz gornjih in spodnjih Pirnič.

Rimski prebivavci.

V Rimi je po zadnjim popisi, kakor nam občne nemške novice (allg. Zeitung) od 1. Velciga serpana tega leta pišejo, sedaj 54 far, v kterih 35,988 družin, 41 škofov, 1533 mašnikov, 2815 menihov in druziga reda duhovnov, 1472 nun, 520 učencov po raznih duhovšnicah, 346 krivovercov in turkov živi. Judje pa, ki jih je v Rimu okoli 8 do 10,000 niso v tem števili. V leti 1837 je bilo v tem mesti le 156,552 prebivavcov, v leti 1840, 154,632, v leti 1845 167,160; in letas jih je pa 170,199.

Ozír na stare čase na Krajnskim.

Krajnska dežela (Krajnsko vojvodstvo) je bila nekdaj veliko veči, ko je dan današnji. Pred 300 leti, to je v začetku 16. stoletja, sta bila tudi Reka (Fiume) in Terst z Istrijo vred pod Krajnskim vojvodstvam. Iz starih pisem in bukev se ne da zvediti, ali so Krajnski deželni stanovi se kadaj zató potegnili, de bi bili Teržaško deželo nazaj dobili, za Reko so se pa v leti 1791 in pa poslednjič v letih 1802 in 1803 glasili.

Pod Cesarico Marijo Terezijo v leti 1748 je dobila Krajnska dežela tri kresije, ktere so še dan današnji; tode tačas so veči bile; Novomeška kresija je obsegla en kos Notrajnskiga; Postojnska pa Istrijo; Ljubljanska je obsegla Gorensko, kakor zdej.

(Mitth. d. hist. V. für Krain Nr. 8. 1846).

Nekaj iz življenja slavniga generala Lavdona.

General Lavdon, Slovencam dobro znani vojvoda, ki je Turka premagal, je bil v leti 1749 majór in kordona zapovédnik v Buniču, neki vasi sedanjiga Otočanskiga graničarskiga regimenta, in je tukej šolo osnoval. De bi se pa otroci te vasí še bolj omikali in lepiga zaderžanja vadili, je ukazal, de sta mu mogla dan na dan po versti dva šolarja pri mizi streči. Zató sta pa dobila zastonj kosilo in večerjo.

Lavdon ni bil samó slaven voják, ampak tudi priden kmetovavec. Na veliki planjavi Buničiške okolice je zasadil po podobi lepiga verta silno velik gojzd s hrastiči in ga je z grabnam ogradil. Še današnji dan stojí imenitni gojzd — Lavdonov gaj imenovan — v kterim brez višiga dovoljenja nobeden ne sme kakiga drevesa posekati.

Černe bukve.

Ogerski časopis „Unger“ imenovan, pripoveduje od nekiga očeta, ki je svojiga dvanajst let stariga sina zavoljo nekterih otročjih norost pod streho zaperl, ga pervezal in mu skozi 8 dni le vode piti in krompirjevih olupov jesti dajal. Gospóska je to zvedila, najde fanta na pol mertviga, de ga je mogla v bolenišnico dati, kjer je kmalo po tem umerl. Tak oče ne zasluži, de bi ga pasjiga očeta imenovali.

Besedna vganjka.

Beseda vsim lepo pové
Kakó plesavci se verté;
Besedo če oberneš tí,
Pozimí te razveseli.

Žitni kup. (Srednja cena).	V Ljubljani 29. Velikiga serpana.		V Krajnju 24. Velkiga serpana.	
	gold.	kr.	gold.	kr.
1 mernik Pšenice domače	2	6	2	—
1 » » banaške	2	20	2	25
1 » Turšice	1	16	1	14
1 » Soršice	1	45	—	—
1 » Reži	1	28	1	27
1 » Ječmena	—	—	1	15
1 » Prosa	1	4	1	—
1 » Ajde	1	5	1	18
1 » Ovsa	—	47	—	41

Vrednik *Dr. Janez Bleiweis.* — Natiskar in založnik *Jožef Blaznik* v *Ljubljani.*